

20.4.2022

Julkinen

Asia: HE 36/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle energiantensiivisen teollisuuden sähköistämistuesta

Sitra kiittää lausuntomahdollisuudesta. Sitra näkee, että sähköistämistukiesityksen piirteet ovat oikeansuuntaisia ja esityksessä on arvioitu erilaisten vaihtoehtojen vaikutuksia tukijärjestelmän toimintaan. Sähköistäminen on monella toimialalla keskeinen ratkaisu päästöjen vähentämiseen. Hyvin toimiva ja tasapuolinen tukijärjestelmä voi tukea myös ilmastotavoitteiden saavuttamista. Lausunnon keskeiset huomiot on koottu alle.

1. Suurempi osa tuesta tulisi kohdistaa kehittämistoimiin
2. Tuki tulisi kohdistaa erityisesti uusiin ratkaisuihin
3. Tuen saamisen ehtona olevaa päästöttömän sähkön osuutta tulisi kasvattaa

1. Suurempi osa tuesta tulisi kohdistaa kehittämistoimiin

Esityksen keskeisenä tavoitteena on vähentää teollisen toiminnan päästöjä. Esityksen mukaan tuensaajia edellytetään kohdistamaan vähintään 50 prosenttia heille myönnetystä tuesta kehittämistoimiin, joilla tavoitellaan päästövähennyksiä, energiatehokkuusparannuksia tai uusiutuvan energian osuuden lisäämistä energiankulutuksessa. Tuen käytön ohjaaminen on kannatettavaa, mutta prosenttiosuutta tulisi kuitenkin selvästi nostaa.

Päästöjen vähentämisellä on valtava kiire. Tuore hallitustenvälisen ilmastomuutospaneeli IPCC:n raportti (2022) päästövähennystoimien kehityksestä korosti, että keinot vaadittavan suuren muutoksen tekemiseksi ovat olemassa, mutta tavoitteen saavuttaminen edellyttää ennennäkemätöntä poliittista rohkeutta ja siirtymistä sanoista tekoihin. On siis perusteltua, että sähköistämistuen edellytyksenä olisi kohdistaa 100 prosenttia myönnetystä tuesta ilmaston kannalta suotuisiin kehittämistoimiin.

2. Tuki tulisi kohdistaa erityisesti uusiin ratkaisuihin

Kansainvälisen kilpailukyvyn muodostumisessa yrityskohtaiset tekijät, erityisesti yrityksen tuottavuus ja sen muutokset, vaikuttavat tutkimusten mukaan merkittävästi enemmän lopputulemaan kuin pelkät kustannukset. Tämän takia sähköistämistuella tulee tukea enemmän yritysten pitkän aikavälin tuottavuutta eli esimerkiksi investointeja uusiin vähäpäästöisiin ratkaisuihin, kuin pelkkiä energiakustannuksia.

Sitran selvityksessä yhteiskunnan sähköistämisestä (Sitra, 2021) todetaan, että teollisuuden sähköistymiselle on luotava riittävät kannustimet. Teollisuudelle tarvitaan kannustimet fossiilisen energian ja raaka-aineiden korvaamiseen sekä tukea uusien ratkaisujen kehittämiseen, kokeilemiseen ja kaupallistamiseen. Ensisijaisesti kannustimia kannattaa edistää EU-tasolla.

Päästövähennyksiin ja uusiutuvan energian osuuden lisäämiseen kannustetaan jo hinnoittelemalla ilmastopäästöt EU:n päästökaupassa. Energiatehokkuuteen kannustaa energian hinta. Samojen toimien tukeminen kansallisella taloudellisella tuella syö ilmastopolitiikan kustannustehokkuutta.

Tästä syystä olisi tärkeää, että sähköistämistuki kohdennetaan järkevällä tavalla täydentämään ilmastopolitiikan ohjauspalettia. Järkevä kohdentaminen voidaan varmistaa tarkentamalla tuen kehittämistoimiin liittyviä edellytyksiä. Toimenpiteet tulisi kohdistaa uusien ratkaisujen kehittämiseen, jotka olisivat jääneet tekemättä ilman tukea. Tällaisia ovat esimerkiksi uudet teknologiset ratkaisut, kuten sähköpolttoaineet.

3. Tuen saamisen ehtona olevaa päästöttömän sähkön osuutta tulisi kasvattaa

Esityksen mukaan sähköistämistuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että toiminnanharjoittaja voi osoittaa, että vähintään 30 prosenttia sen yhteenlasketusta sähkönkulutuksesta on tuotettu hiilettömillä lähteillä niiden laitosten osalta, joiden perusteella tukea haetaan. Esityksessä myös todetaan, että vuonna 2020 hiilettömän sähkön osuus on toimijoiden sähkön hankinnasta jo nyt selvästi korkeampi kuin komission ehtojen mukainen 30 prosenttia. Edellytys ei siis ole erityisen kunnianhimoinen tai kannusta hiilettömän sähkön osuuden kasvattamiseen.

Lisäksi on selvää, että sähköntuotannon päästöt vähenevät entisestään tulevaisuudessa uusiutuvan energian lisääntyessä. Hiilettömän sähkön hankinta on siis entistä helpompaa.

Ilmastotoimien kiireellisyyden takia olisi perusteltua, että hiilettömän sähkön edellytys olisi suurempi kuin 30 prosenttia ja että se kasvaisi vuosittain.

Helsingissä 20.4.2022,

Mari Pantsar

Lähteet:

IPCC 2022. Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change. Osoitteesta:

<https://www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-working-group-3/>

Sitra 2021. Sähköistämisen rooli Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Osoitteesta:

<https://www.sitra.fi/julkaisut/sahkoistamisen-rooli-suomen-ilmastotavoitteiden-saavuttamisessa/>